

Стоп насильству в сім'ї!

Київ 2011

Стоп насильству в сім'ї!

Авторський колектив:

Коляда В.С., *начальник управління сімейної та молодіжної політики Головного управління у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)*

Купцова О.Л., *заступник начальника управління сімейної та молодіжної політики - начальник відділу сімейної політики Головного управління у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)*

Соломонова Ю.В., *головний спеціаліст відділу сімейної політики Головного управління у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого органу Київради (КМДА)*

Гордій О.Я., *магістр права*

Дизайн та верстка:

Нагаєв О.М.

Підготовлено в рамках національної кампанії «Стоп насильству!». У брошурі використані матеріали видання Проекту Winrock International «Домашнє насильство. Як захистити себе». Розповсюджується безкоштовно.

ЗМІСТ

Що таке насильство в сім'ї?	5
Поради щодо попередження насильства в сім'ї	8
Де отримати допомогу та захист	10
Правила письмового звернення	19
Як вирішити житлову проблему?	20
Ви вирішили розлучитись?	23

Шановні читачі!

Пропонуємо Вашій увазі нове видання «Стоп насильству в сім'ї!».

В інформаційній брошурі зібраний матеріал з роз'ясненням основних прав громадян на захист від насильства та правові механізми відстоювання цього права.

Представлено інформацію про насильство в сім'ї: його види, наслідки, характерні ознаки, особливості насильства в сім'ї. Також в брошурі надані пропозиції щодо вирішення ситуації насильства.

Чому ж виникла необхідність підготовки й видання такої брошури? Відповідь дає статистика. За даними НАН України, 68% українок страждають від насильства в сім'ї, 20% з них зазнають тиранії постійно, і лише 2% (!) жертв звертаються до суду. Багато з тих, хто страждає від насильства, не заявляють про пережите приниження через страх помсти, брак коштів для самостійного існування, емоційну залежність, турботу про дітей, побоювання, що до їхніх слів поставляться скептично або з недовірою. Крім того, часто спрацьовує усталений стереотип, який ґрунтується на старій народній мудрості: «Б'є – значить любить». Чи виправдовують ці слова численні випадки насилля над жінками? Невже й справді: «Б'є – значить любить»?

ПАМ'ЯТАЙТЕ: б'ють від ненависті, від розчарування й озлобленості, від власної слабкості. Адже насильство є фактором примусового контролю, який практикує одна людина над іншою.

Не треба заплющувати очі на реальні факти і вмовляти себе не звертати уваги на насильство. Якщо Ви зіткнулися з першими проявами насильства, подумайте про власну безпеку та безпеку своїх дітей – уявіть найгірший розвиток подій і подумайте про Ваші дії в таких неприємних ситуаціях.

Бажасмо Вашій родині ніколи не зазнати насильства!

З повагою

Авторський колектив

Телефон Національної "гарячої лінії" з питань запобігання насильству та захисту прав дітей

0 800 500 335 та 386 (МТС та Київстар безкоштовно).

Безкоштовно, анонімно, конфіденційно.

Що таке насильство в сім'ї?

Насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю.

Фізичне насильство в сім'ї - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі і гідності.

Сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї.

Психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю.

Економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я.

Попередження насильства в сім'ї - система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства в сім'ї, припинення насильства в сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї.

Реальна загроза вчинення насильства в сім'ї - погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному та психічному здоров'ю, якщо є реальні підстави очікувати її виконання.

Жертва насильства в сім'ї - член сім'ї, який постраждав від фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства з боку іншого члена сім'ї.

Члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання.

Корекційна програма - програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство.

Розберемося, які особливості має насильство в сім'ї.

По-перше, це не одноразова дія. Це – процес, що складається з циклів насильства, які тримаються на продовженні стосунків потерпілої та кривдника.

По-друге, якщо один раз насильство в сім'ї з'явилось, то воно обов'язково повториться!

По-третє, це насильство завжди відбувається протягом тривалого проміжку часу і має тенденцію до зростання.

По-четверте, це насильство між особами, як правило, залежними одне від одного. Найчастіше насильство в сім'ї замовчується й приховується обома сторонами від оточення.

Найтипівіші факти домашнього насильства:

- Моральний і психологічний тиск на жінку в сім'ї.
- Постійні з'ясування стосунків, звинувачення на адресу жінки, формування в неї почуття провини.
- Відмова чоловіка займатися хатньою роботою, виконувати певні домашні обов'язки.
- Глузування та словесні образи.
- Знуцання з розумових можливостей та фізичних даних.
- Брутальність, лайки на адресу жінки.
- Шпурляння в жінку різноманітних предметів.
- Фізичне насильство, побиття, завдання тілесних ушкоджень.
- Заборони й обмеження щодо поведінки жінки на підставі національних традицій або звичаїв.
- Ізоляція члена сім'ї, ігнорування.
- Заборона працювати.
- Заборона вчитися або підвищувати кваліфікацію.
- Заборона проводити дозвілля обраними способами.

- Економічний контроль над жінкою в сім'ї, обмеження її у коштах.
- Неприйнятні для жінки сексуальні пропозиції і відповідні сексуальні дії (тобто задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом).
- Завдання генітальних каліцтв, тобто ушкодження статевих органів.
- Сексуальні домагання чи згвалтування дружини.
- Примус жінки до проституції.
- Примус до абортів.
- Примус до вагітності.
- Навмисне знищення власності сім'ї або речей, що належать жінці.

Насильство в сім'ї завжди здійснюється з наміром, для отримання певного ефекту. Наприклад, коли водій випадково заподіє травми пішоходові, то ця дія не є насильством. Але чоловік, що принижує або катує свою дружину (або навпаки, дружина чоловіка), чинить це з наміром. Намагаючись виправдати свої дії, домашні кривдники декларують свої позитивні наміри. Але справжні їхні наміри зовсім інші (незалежно від того, усвідомлюють вони це чи ні).

Жертва насильства – це людина, яка втратила значимі для неї цінності в результаті впливу на неї іншої людини, в якій порушуються насамперед особисті права і свободи конкретної людини. Коли існує перевага – фізична, матеріальна, інтелектуальна (як у батьків над дітьми), емоційна – і така перевага використовується проти іншого члена сім'ї – то це вже і є домашнє насильство, яке призводить до поневолення людини, коли людина потрапляє в пастку, стає виконавцем/ виконавицею чужої волі, чужих правил. Ця дія завдає певної шкоди.

Пам'ятайте: всі люди вільні і рівні у своїй гідності і правах.

Поради щодо попередження насильства в сім'ї

Не дозволяйте себе принижувати. Результати досліджень показують, що більше ніж 93 % жінок-жертв фізичного насильства тривалий час дозволяли кривдити себе словами. Тобто, спочатку жертва потерпає від психологічного насильства, а потім відбувається фізичне насильство.

Не дозволяйте себе ображати, принижувати з початку стосунків, не дозволяйте по відношенню до себе дій, які можуть привести до насильства.

Правильно оцінюйте ситуацію.

Сімейні конфлікти здійснюються в замкнутому просторі будинку чи квартири, де немає можливості зовнішнього втручання. У разі загрози конфлікту треба вийти з дому – конфлікт на людях, як правило, стає менш напруженим.

Якщо виникає загроза конфлікту (і як наслідок – насильства), спробуйте запросити людину, яка зменшить напруження, - наприклад, родича. Але не слід використовувати в ролі громовідводу дітей. Бережіть їх нервову систему і не провокуйте насильства по відношенню до дітей.

Не провокуйте конфлікти.

Статистика свідчить, що більш ніж 60 % убивств і тяжких тілесних uszkodжень здійснюються на побутовому ґрунті, тобто є наслідком імпульсивних, а не спланованих дій.

Якщо відомо, що один із членів сім'ї негативно реагує на якісь дії (наприклад, уживання Вами алкоголю, запізнення, контакти з певними особами та ін..), не провокуйте конфлікти і як наслідок – і потенційне насильство.

Якщо ж Ви бажаєте примусити чоловіка ревнувати, злитися та інше – Ви провокуєте негативне ставлення до Вас, конфлікт і потенційне насильство.

Будьте особливо обережними з п'яними.

Значну частину насильств по відношенню до жінок здійснюють п'яні чоловіки. Дуже часто у п'яному стані агресивними стають цілком неконфліктні люди. Якщо Ви бачите, що чоловік перебуває у стані сп'яніння, не з'ясовуйте з ним стосунків, не реагуйте на його провокації та намагайтесь заспокоїти його, не робіть різких зауважень.

Якщо зупинити конфлікт не вдається, спробуйте залишити приміщення: вийдіть в іншу кімнату, до сусідів, на вулицю.

Існують загальні ознаки чоловіків, схильних до насильства:

- агресивність по відношенню до дітей,
- агресивність по відношенню до домашніх тварин,
- впевненість у тому, що тільки чоловік «хазяїн у домі»,
- грубощі по відношенню до жінок,
- неусвідомлене ставлення до серйозності покарання за здійснення насильства,
- патологічні ревності,
- перекладання провини за свої дії на інших,
- погрози самогубства у випадку розриву відносин із жінкою.

Якщо випадки насильства вже мали місце.

В такому випадку жінка має бути готова протистояти наступним актам насильства. Для цього слід:

- продумати дії на випадок повторного насильства,
- розказати про насильство тим, хто може допомогти,
- визначити місце, куди можна піти у випадку загрози насильства,
- домовитися із сусідами, щоб вони викликали міліцію, якщо почують крики з квартири,
- у безпечному, але доступному місці заховати документи, певну суму грошей, книжку з номерами телефонів, інші важливі папери, певний одяг та необхідні ліки,
- унеможливити доступ до інформації про місцеперебування потерпілої,
- знищити всі можливості знайти потерпілу,
- визначити, що саме з цінних речей слід забрати з дому,
- заздалегідь знайти номери телефонів місцевих служб, які можуть надати необхідну підтримку.

Насильник повинен знати, що обов'язково буде покараний.

Чоловік, який потенційно може здійснити насильницькі дії, повинен знати, що він обов'язково буде покараний. Можна повісити на видному місці списки телефонів служб невідкладної допомоги: швидкої допомоги, міліції та ін. Серед номерів телефонів повинен бути телефон дільничного міліціонера чи інспектора кримінальної міліції у справах дітей, яким необхідно дзвонити в разі домашнього насильства.

Де отримати допомогу та захист

В ситуації, коли в сім'ї стається насильство, існує кілька способів вирішити ситуацію, в якій розлучення або звернення до міліції посідають не останнє місце.

Але якщо будь-які намагання залагодити конфлікт, віднайшовши його причини, є марними, а Ваші сили вже вичерпані, тоді слід звертатися до міліції чи інших органів, що зобов'язані захищати Ваші права. Кожен в межах своєї компетенції може допомогти.

Підставами для вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї є: ЗАЯВА про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;

висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;

отримання ПОВІДОМЛЕННЯ про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї.

Усна заява викладається заявником і записується посадовою особою відповідного органу, а письмова - надсилається поштою або подається особисто, або передається через іншу особу.

У заяві зазначається прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання постраждалого від насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства, а також міститься інформація про те, ким вчинено насильство в сім'ї, час і

місце його вчинення, умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування, інші обставини вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення.

Заява одразу після надходження до відповідно органу реєструється в журналі обліку заяв про вчинення насильства в сім'ї, а до служби дільничних інспекторів міліції та кримінальної міліції у справах дітей органу внутрішніх справ - у книзі обліку заяв про злочини та пригоди.

Відмова у прийнятті та розгляді заяви не допускається.

Органи розглядають заяву не більше ніж протягом трьох днів. Якщо виникає потреба у перевірці викладених у заяві фактів та з'ясування додаткових обставин, заява розглядається не більше ніж протягом семи календарних днів.

У разі коли заява стосується неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї, відповідна інформація подається службі у справах дітей та органу

опіки і піклування.

Служба дільничних інспекторів міліції, кримінальна міліція у справах дітей органу внутрішніх справ інформує протягом трьох днів про отримання заяви управління або відділу у справах сім'ї, молоді та спорту відповідної місцевої держадміністрації.

Про отримання заяви, в якій міститься повідомлення про існування загрози життю і здоров'ю особи, негайно інформується відповідний орган внутрішніх справ (за спеціальною телефонною лінією 102) для вжиття заходів до припинення насильства або дій членів сім'ї, спрямованих на виконання реальної загрози його вчинення.

Під час розгляду заяви здійснюється відвідання постраждалого від насильства в сім'ї або особи, стосовно якої існує реальна загроза вчинення насильства, за місцем проживання представниками служби дільничних інспекторів міліції, управління або відділу у справах сім'ї, молоді та спорту, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді відповідної місцевої держадміністрації, а у разі отримання зазначеної інформації стосовно неповнолітнього - із залученням представників органу опіки та піклування, кримінальної міліції у справах дітей органу внутрішніх справ і служби у справах дітей.

Управління або відділ у справах сім'ї, молоді та спорту відповідної місцевої держадміністрації організовує надання постраждалим від насильства в сім'ї та членам сім'ї, стосовно яких існує реальна його загроза, психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, інформаційних та інших послуг, якими вони можуть скористатися через мережу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та їх спеціалізованих служб, а у разі потреби направляють їх до спеціалізованих установ для постраждалих від насильства в сім'ї (кризові центри, притулки, центри медико-соціальної реабілітації).

Відомості про особисте життя та інша інформація, що міститься у заяві, не підлягають розголошенню.

Міліція

Члени сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, за умови наявності в їх діях ознак злочину, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність відповідно до закону.

Це, зокрема, такі статті Кримінального кодексу:

Ст. 120. Доведення до самогубства.

Ст. 125. Умисне легке тілесне ушкодження. **ВАЖЛИВО!** Відповідно до ст. 27 Кримінально-процесуального кодексу (притягнення до кримінальної відповідальності не інакше, як за скаргою потерпілого), справи про такі злочини порушуються судом не інакше, як за скаргою потерпілого, якому в такому разі і належить

право підтримувати обвинувачення. У цих справах дізнання і попереднє слідство органами міліції не проводяться).

Ст. 126. Побой та мордування.

Ст. 128. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження.

Ст. 129. Погроза вчинити вбивство.

Ст. 146. Незаконне позбавлення волі.

Ст. 152. Згвалтування.

Ст. 153. Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом.

Ст. 154. Примушування до вступу в статевих зв'язок.

Ст. 194. Умисне знищення або пошкодження майна.

Ст. 296. Хуліганство.

Як правило, першими людьми, які отримують сигнал про насильство в сім'ї, є міліціонери. Вони:

1. Виносять офіційні попередження членам сім'ї про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї (за умови відсутності в діях ознак злочину).

2. Беруть на профілактичний облік членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї.

3. Виносять захисний припис особі, яка вчинила насильство в сім'ї, після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї (за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором). Захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину. Захисний припис може бути винесений до осудної особи, яка на момент винесення захисного припису досягла 16-річного віку. Це означає заборону чинити певну дію (дії) по відношенню до жертви насильства в сім'ї, а саме:

- чинити конкретні акти насильства в сім'ї;
- отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї;
- розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї;
- відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї;
- вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

Зазначені обмеження встановлюються на термін до 90 діб з дня погодження захисного припису з прокурором.

4. Направляють осіб, які вчинили насильство в сім'ї, до кризових центрів для проходження корекційної програми (Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»)

Список міських та районних центрів по роботі з сім'ями, які здійснюють корекційну роботу з особами, які вчиняють насильство в сім'ї, за направленням міліції

№ з/п	Назва закладу (кому підпорядкований)	Адреса	Телефон
1	Київський міський центр сім'ї "Родинний дім" (Головному управлінню у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації))	вул. Салютна, 11-а	422-10-69
2	Центр у справах сім'ї та жінок Деснянського району (Деснянська районна в місті Києві держадміністрація)	вул. Курчатова, 14-а	518-73-72

5. У разі встановлення в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину, приймають рішення відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України, а у випадку встановлення ознак адміністративного правопорушення - відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи до 1 місяця з відрахуванням 20 % заробітку, а якщо ці заходи буде визнано недостатніми – адміністративний арешт на строк до 5 діб за вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису, непроходження корекційної програми особою, яка вчинила насильство в сім'ї.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, вказаних вище, - тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, а в разі якщо за обставинами справи, з урахуванням особи порушника, застосування цих заходів буде визнано недостатнім, - адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб (Кодекс України про адміністративні правопорушення).

ВАЖЛИВО!

Якщо Ви опинились в ситуації насильства і Вам загрожує небезпека, телефонуйте 102 до міліції і повідомте про те, що відбувається!

У випадку насильства в сім'ї, внаслідок якого Ви зазнали побиття й отримали тілесні ушкодження, необхідно:

1. Зателефонувати 102 або дільничного міліціонера. Обов'язково має бути складений протокол про факт насильства в сім'ї.

2. Дільничний інспектор міліції виносить постанову (направлення) про призначення судово-медичної експертизи.

3. Потерпіла особа з направленням і паспортом відвідує бюро судово-медичної експертизи, де відбувається зняття побоїв (за наявності направлення від дільничного експертиза проводиться безкоштовно, без направлення - платно).

Увага! Київське міське бюро судово-медичної експертизи знаходиться за адресою: м.Київ, пров. Бондарський, 7-а, тел. 432-68-22, 432-68-41, з 9-00 до 15-00.

4. За наслідками експертизи видається експертний висновок.

5. Якщо у висновку встановлено, внаслідок насильства в сім'ї особою було отримано тілесні ушкодження (середньої тяжкості, тяжкі) органом внутрішніх справ порушується кримінальна справа.

6. У разі вчинення особою насильства в сім'ї після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї служба дільничних інспекторів міліції або кримінальна міліція у справах дітей видає цій особі під розписку направлення на проходження корекційної програми.

Можна також звернутися до медичної установи відразу після здійснення насильства. У медичному закладі треба розказати, за яких обставин було здійснене насильство, ким, коли і де. Треба бути впевненим у тому, що лікар зафіксував наступне:

- місце тілесних ушкоджень,
- їхній розмір,
- час виникнення тілесних ушкоджень,
- у який спосіб отримані тілесні ушкодження.

При необхідності лікар повинен видати лікарняний лист, призначити лікування, направити на медичне обстеження та процедури. Обов'язково слід взяти довідку про те, що жінка звернулася до медичної установи з приводу тілесних ушкоджень, зі штампом установи та підписом лікаря.

Прокуратура

Постанову слідчого і органу дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи може бути оскаржено відповідному прокуророві. Скарга на постанову органу дізнання, слідчого, прокурора про відмову в порушенні кримінальної справи подається до районного суду за місце розташування органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, протягом семи днів з дня отримання копії постанови чи повідомлення прокурора про відмову в скасуванні постанови.

Суд

Зазвичай, в ситуаціях домашнього насильства необхідно звертатися до суду.

Позов до суду подається у письмовому вигляді за місцем проживання відповідача.

Заява та повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення приймаються за місцем проживання постраждалого органами, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї:

у районній державній адміністрації:

- 1) структурний підрозділ у справах сім'ї, молоді та спорту;
- 2) центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- 3) служба у справах дітей;

у районному управлінні ГУ МВС в місті Києві:

- 1) відділ дільничних інспекторів міліції;
- 2) відділ кримінальної міліції у справах дітей.

Структурні підрозділи у справах сім'ї, молоді та спорту:

- приймають і розглядають заяви (повідомлення) про вчинення насильства в сім'ї або реальну загрозу його вчинення;
- про вчинення або реальну загрозу вчинення фізичного або сексуального насильства в сім'ї повідомляють територіальний орган внутрішніх справ;
- організують відвідування заявника і складають відповідний акт обстеження;
- проводять роз'яснювальну роботу серед населення;
- організують надання психологічних, юридичних, соціально-педагогічних, інформаційних та ін. послуг;
- при необхідності направляють жертв насильства в сім'ї до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї;
- проводять профілактичну роботу в напрямку попередження насильства в сім'ї.

За допомогою необхідно звертатися до районного структурного підрозділу у справах сім'ї, молоді та спорту за місцем проживання:

Голосіївський район: пр-т 40-річчя Жовтня, 42, тел. 206-27-75

Дарницький район: вул. Кошиця, 11, тел. 565-49-22

Дніпровський район: вул. Бажова, 11/8, тел. 292-48-34

Деснянський район: вул. Бальзака, 12, тел. 546-54-06

Оболонський район: вул. Мате Залки, 5-б, тел. 419-62-94
Печерський район: вул. Суворова, 15, тел. 280-21-58
Подільський район: вул. Костянтинівська, 32, тел. 417-67-50
Святошинський район: пр-т Перемоги, 97, тел. 424-22-45
Солом'янський район: пр-т Повітрофлотський, 41, тел. 207-09-10
Шевченківський район: б-р Шевченка 26/4, тел. 235-70-31

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

- приймають інформацію про випадки насильства в сім'ї або його загрозу;
- надають особам, що постраждали від різних форм насильства, термінову психологічну, соціально-медичну, юридичну та інформаційну допомогу;
- здійснюють соціальне інспектування неблагополучних сімей.

Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді

Адреса: вул. Довженка, 2, тел. 458-27-67

Послуги: юриста, психолога.

Соціальні послуги надаються також в 10-ти районних центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

Голосіївський район: вул. Бубнова, 5, тел. 257-03-49
Дарницький район: Харківське шосе, 57, 563-05-32
Дніпровський район: б-р Перова, 56, тел. 512-23-48
Деснянський район: вул. Бальзака, 16-б, тел. 515-66-00
Оболонський район: вул. Л.Гавро, 7-г, тел. 426-87-75
Печерський район: пров. Філатова, 3/1, тел. 529-71-94
Подільський район: вул. Мостицька, 20, тел. 460-74-43
Святошинський район: пр-т Леся Курбаса, 18-г, 10 під'їзд, тел. 274-18-82
Солом'янський район: вул. Кривоноса, 21, тел. 243-75-26
Шевченківський район: вул. Саратівська, 20, 4 поверх ДБ «Ясний», тел. 422-04-21

У разі, коли дитина зазнала жорстокого поводження з боку дорослих,

Служба у справах дітей:

- направляє дитину для обстеження стану її здоров'я до установ охорони здоров'я з метою надання неповнолітньому необхідної медичної допомоги;
- спільно з кримінальною міліцією у справах дітей вирішує питання щодо тимчасового вилучення дитини з середовища, де вона зазнала жорстокого поводження, та подальшого її влаштування;
- надає соціально-психологічну допомогу дитині, яка зазнала жорстокого поводження з боку дорослих;
- в разі потреби представляє інтереси дитини в судових органах.

Служба у справах дітей

Міська служба: вул. Дегтярівська, 3, тел. 484-05-24

Телефон довіри: 515-23-74

Голосіївський район: вул. Горького, 108, тел. 521-21-73

Дарницький район: пр-т Бажана, 7-є, 564-37-98

Дніпровський район: вул. Жмаченка, 10, тел. 543-25-58

Деснянський район: пр-т Маяковського, 21-г, тел. 547-63-49

Оболонський район: вул. М.Залки, 5-б, 418-85-14

Печерський район: вул. Московська, 41/8, вул. Суворова, 15, тел. 280-24-44

Подільський район: вул. Борисоглібська, 14, тел. 425-22-81

Святошинський район: вул. Г.Юри, 9, тел. 407-25-73

Солом'янський район: пр-т Повітрофлотський, 41, тел. 249-47-61

Шевченківський район: бул. Шевченка, 26/4, тел. 230-93-00

Кримінальна міліція у справах дітей

Міський відділ: вул. Володимирська, 15, тел. 271-99-11

Голосіївський район: вул. Голосіївська, 15, тел. 525-15-77, 525-22-71

Дарницький район: вул. Кошиця, 3-а, тел. 572-66-90

Дніпровський район: вул. М. Лебедева, 14-а, тел. 292-40-81

Деснянський район: вул. Милославська, 23-д, тел. 530-47-06

Оболонський район: вул. Малиновського, 2-а, тел. 419-33-67

Печерський район: вул. Цитадельна, 5, тел. 280-57-21, 288-94-43

Подільський район: вул. Хорива, 20, тел. 417-11-74

Святошинський район: просп. Перемоги, 109, тел. 405-12-77

Солом'янський район: просп. Повітрофлотський, 49, тел. 245-76-34

Шевченківський район: вул. Герцена, 9, тел. 486-48-08

Установи для роботи з дітьми, які зазнали насильства

Центр соціально-психологічної реабілітації дітей

Адреса: вул. Маяковського, 28-в

Телефон: 240-20-60

Відділення соціально-психологічної реабілітації дітей (Центр екстреної допомоги дітям, які зазнали насильства) на базі Київського міського притулку для дітей № 1

(підпорядкований Службі у справах дітей)

Адреса: вул. Маяковського, 28-в

Телефон: 515-79-90,

545-13-14 (ЦІЛОДОВОВО)

виклик мобільної бригади

Центр медико-соціальної допомоги дітям

Адреса: вул. Богатирська, 32

Телефон: 428-05-35

Установи, які надають соціальну допомогу жертвам насильства в сім'ї

Київський міський центр соціально-психологічної допомоги:

Адреса: вул. Новодарницька, 26, тел. 566-15-48. В центрі у разі потреби можна отримати тимчасовий притулок.

Київський міський центр роботи з жінками

Адреса: вул. Мельникова, 20, телефон довіри 489-44-48

Послуги: консультації юриста, психолога, психотерапевта.

При Центрі існує притулок для жінок, які зазнали насильства в сім'ї (направляються особи (при необхідності – з дітьми), які потребують тимчасового житла і звернулися за телефоном довіри). Термін перебування в притулку – 2 місяці. Притулок приймає лише жінок з Києва (крім осіб без постійного місця проживання) та за умови відсутності інфекційних хвороб, психічних розладів, опіків, тілесних ушкоджень.

Центри у справах сім'ї та жінок:

Адреси:

Голосіївський район: пр-т Науки, 18, тел. 524-20-77

Дарницький район: пр-т Григоренка, 21-б, тел. 575-46-72

Деснянський район: вул. Курчатова, 14-а, тел. 518-73-72

Святошинський район: вул. Зодчих, 10-а, тел. 276-76-86

Солом'янський район: пр-т Повітрофлотський, 40-а, тел. 592-64-94

Шевченківський район: вул. Артема, 81, тел. 278-15-49

Послуги: консультації юристів, психологів, проведення семінарів-тренінгів.

Київський міський центр сім'ї «Родинний дім»

Адреса: вул. Салютна, 11-а, телефон: 422-10-69.

Послуги: консультації юриста, психолога, соціальні програми для сімей.

Лікувально-профілактичні заклади системи охорони здоров'я

1. Центр психолого-психіатричної допомоги при станах душевної кризи, до складу якого входять цілодобова служба термінової психолого-психотерапевтичної допомоги – «телефон довіри» та консультативний кабінет (м. Київ, вул. Смоленська, 8, тел./факс.456-02-76).

2. Спеціалізоване психоневрологічне відділення межових станів та психоматичних розладів (м. Київ, вул. Ю.Кондратюка, 8, тел. 430-36-30, факс. 432-88-65).

3. Миська кризова психіатрична служба (м. Київ, вул. Фрунзе, 103-а, тел./факс 463-74-82), до складу якої входять: телефон довіри, виїзна кризова бригада, диспансерне відділення амбулаторно-поліклінічного прийому, психіатричне стаціонарне відділення кризових станів.

4. «Центр медико-соціальної допомоги дітям» (м. Київ, вул.

Богатирська, 32, тел.428-05-35), основними завданнями якого є надання системної, комплексної медико-соціальної допомоги дітям, які:

- знаходяться у кризовому стані;
- мають конфлікти з батьками, в навчальних закладах, з однолітками;
- постраждали від фізичного, психологічного чи сексуального насильства;
- страждають від аморальної поведінки батьків;
- бездоглядними дітям;
- схильні до вживання наркотичних речовин.

Правила письмового звернення

ВАЖЛИВО!

Найрезультативнішим є письмове звернення.

Для того, щоб цей документ було вчасно розглянуто і Ви отримали на нього відповідь, дотримуйтесь таких правил:

1. Звернення повинно бути адресовано посадовій особі, в компетенції якої прийняття рішення щодо звернень такого типу, як у Вас.
2. Не забудьте вказати дату подання звернення, своє повне ім'я, адресу та телефон, за яким Вас можна знайти.
3. Викладаючи зміст свого звернення, чітко формулюйте всі суттєві обставини і вимоги (побажання, пропозиції). Немає сенсу писати заяву більше ніж на дві сторінки – посадові особи досить часто не мають часу на читання величезних заяв, а ще їм необхідний час на з'ясування обставин та відповідь.
4. Завжди залишайте в себе копію звернення. Вона може стати доказом того, що Ви зверталися.
5. Надсилати письмове звернення краще цінним листом з повідомленням про доставку. Відправлення таких листів коштує більше, але гарантує, що його отримає та особа, до якої Ви звертаєтесь.
6. Якщо Ви подаєте письмове повідомлення через канцелярію, прослідкуйте, щоб на Вашій копії залишили вхідний номер документу та дату надходження, а також прізвище особи, яка її прийняла.

Як вирішити житлову проблему?

Будинок, квартира – це місце, де Ви повинні почувати себе в безпеці. Але сьогодні житлова проблема в Україні є однією з найболючіших. Тому слід чітко знати свої права на житло в разі розлучення. Наведемо декілька ситуацій:

Ситуація 1

Чоловік, дружина - приватизована квартира:

Якщо приватизація квартири (оформлення права приватної власності на неї) відбулася під час шлюбу, то і дружина, і чоловік мають рівні права на квартиру. Тобто, житлове приміщення знаходиться у спільній сумісній власності подружжя, а кожен з подружжя вважається його співвласником незалежно від того, чиє ім'я та прізвище вписані в свідоцтво про право власності на квартиру, що було видано в процесі приватизації. "Майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу)", - частина 1 статті 60 Сімейного кодексу України.

Відповідно до статті 63 Сімейного кодексу України дружина та чоловік мають абсолютно рівні права на володіння, користування і розпорядження майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено домовленістю між ними, наприклад шлюбним контрактом.

Отже, якщо приватизація квартири відбулася під час шлюбу, то подружжя є співвласниками квартири і мають рівні права на житлове приміщення. Той факт, що один з подружжя не виявив бажання узяти участь в приватизації квартири, ніяк не обмежує його права як співвласника квартири, приватизованої під час шлюбу. Без письмової та ще й нотаріально посвідченої згоди одного з подружжя, інший не зможе вчинити з квартирою жодного правочину (ні продати, ні подарувати, ні обміняти тощо).

Якщо приватизація квартири відбулася під час розлучення або до одруження, і один з подружжя оформив свідоцтво про право власності на квартиру на себе, то це робить практично неможливим визнання іншого з подружжя співвласником такого житлового приміщення. Власником квартири у цьому випадку вважається той з подружжя що набув квартиру перебуваючи поза шлюбом. Факт тривалого проживання чи прописки в квартирі не має жодного значення для набуття права власності на житлове приміщення.

Фактом, що може змінити ситуацію є істотне збільшення вартості квартири за час шлюбу, якщо таке істотне збільшення відбулося внаслідок спільних трудових чи грошових затрат жінки та її чоловіка або

затрат, понесених одним з подружжя особисто. У цьому разі і тільки в судовому порядку квартира може бути визнана об'єктом права спільної сумісної власності подружжя (стаття 62 Сімейного кодексу України).

Ситуація 2

Чоловік, дружина - неприватизована квартира.

Відмінність приватизованої і неприватизованої *квартири* полягає тільки в тому, що неприватизовану не можна продати. Тому дана *квартира*, у разі розлучення, буде розділена між подружжям в рівних частинах.

Ситуація 3

«Фактичні шлюбні відносини (громадяни, що живуть спільно, однією сім'єю без державної реєстрації шлюбу)» - спільно придбана квартира.

На сьогодні відносини між чоловіком і жінкою можна називати «фактичним шлюбом», коли, по-перше, пара проживає на одній території, по-друге, веде спільне господарство, і, по-третє, не реєструє свої відносини в органах державної влади. Стаття 74 Сімейного кодексу України хоч і не повною мірою, але все ж таки намагається прирівняти «фактичний шлюб» до зареєстрованого. Адже відсутність штампа в паспорті тепер не рятує ні від аліментів, ні від поділу майна. Перед тим, як взятися за майнові позови, спершу прийдеться довести свої сімейні відносини у суді. Відповідно до частини першої статті 74 Сімейного кодексу України, якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, майно, набуте ними за час спільного проживання, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними. Проте, подружжя має право на поділ майна, придбаного ними за час шлюбу, яке буде підтверджуватися свідоцтвом про шлюб, а встановлення, з якого моменту почалися «фактичні шлюбні відносини» буде досить проблемним питанням, оскільки для підтвердження факту спільного проживання і ведення спільного господарства особам, що перебувають в незареєстрованому шлюбі потрібно буде звернутися до суду і надавати докази такого спільного проживання. Учаснику «фактичних шлюбних відносин» потрібно переконати суд насамперед у тому, що це майно, зокрема помешкання, є спільним. Для цього необхідно довести не сам факт перебування у «фактичних шлюбних відносинах», а факт придбання даного конкретного майна за кошти або внаслідок трудової участі обох фактичних чоловіка й дружини. Практика показує, що зробити це не завжди просто.

Найпростішим, але не завжди дієвим способом доказу є показання свідків. Так, аргументами можуть слугувати відомості про те, що один з учасників фактичних шлюбних відносин за період спільного проживання не мав достатніх коштів для придбання або покращення майна без залучення коштів іншого. Більшу доказову силу мають документи, які можуть підтвердити наявність заробітку чи іншого доходу, отримання кредиту в банку на ім'я

одного або обох учасників «фактичного шлюбу», договори про позику, дарування грошей, або документи, що підтверджують витрати на спільне майно.

Досить поширеною також є така непроста ситуація, коли майно, придбане фактичним подружжям за спільні кошти, оформлюється на когось одного з них. Якщо при зареєстрованому шлюбі це не має юридичного значення, то за умов «фактичних шлюбних відносин» має, і досить велике. Так, майно, оформлене на одного з учасників вільних відносин, є виключно його майном. Друга сторона права на таке майно не має, доки не доведе, що воно є спільним.

Щоб уникнути такого становища, радимо все майно, що придбається фактичним подружжям на спільні кошти, оформлювати «на двох» у спільну часткову власність. Так, наприклад, у договорі купівлі-продажу слід зазначити одразу двох покупців, тоді кожному з них належатиме відповідна частка майна. Якщо розмір часток у договорі не вказується, то на підставі частини першої статті 357 Цивільного кодексу України вони вважаються рівними. Таким чином, право кожної сторони на частку спільно нажитого майна закріплюватиметься в документах (договорах, свідоцтвах про право власності тощо). У випадку спору додаткові докази навіть не вимагатимуться.

Більше того, договірний спосіб упорядкування відносин між фактичним подружжям є чи не єдиним способом захисту прав та інтересів його учасників.

Ситуація 4

Чоловік, дружина – кооперативне житло.

У випадках з'ясування житлових проблем, пов'язаних з поділом кооперативних квартир, дуже важливим є встановлення наступних фактів: чи було паєнагромадження остаточно виплачено у період шлюбу чи ні? Якщо паєнагромадження було виплачено до того, як Ви офіційно вступили в шлюб, і Ви не маєте документального підтвердження, що Ви допомагали чоловікові (тобто членові кооперативу) сплачувати за нього, Вам буде важко довести своє право власності на житло.

В іншому випадку, коли Ви разом сплачували за квартиру чи виплачували паєнагромадження протягом шлюбу, незалежно від того, хто є членом кооперативу, Ви маєте право на частину в такому житлі. Якщо неможливо домовитися з чоловіком, то розмір частин повинен встановити суд.

Як Ви вже зрозуміли, особа, яка виплачує паєнагромадження, стає власником квартири, відповідно така квартира вже є приватним житлом, і спори щодо неї вирішуються згідно із законодавством про право власності.

УВАГА!

В будь-якому випадку Вам необхідно звернутися до юриста, спеціалізацією якого є вирішення житлових проблем. Він зможе розробити позовну заяву та стратегію дій відповідно до Вашої ситуації.

Ви вирішили розлучитись?

Часто розлучення є єдиним порятунком, коли всі намагання припинити насильство та налагодити гармонійні стосунки в сім'ї вичерпані. Якщо Ви зробили свій вибір, цей розділ надасть Вам інформацію щодо питань, які найчастіше виникають у процесі розлучення.

Процедура розлучення, або припинення шлюбу, відбувається відповідно до Сімейного кодексу України за заявою одного з подружжя. При взаємній згоді на розірвання шлюбу подружжя, яке не має неповнолітніх дітей, розірвання шлюбу провадиться в органах реєстрації актів громадянського стану. Якщо між подружжям, що розлучається, виникла суперечка про майно, яке є їх спільною сумісною власністю, або про аліменти, розірвання шлюбу може бути здійснене в суді за заявою подружжя або одного з них.

Дуже часто заради швидкого розлучення заявник нехтує можливістю поділу майна чи встановлення місця проживання дитини. Перед тим, як звернутися до суду, необхідно здійснити серйозну підготовчу роботу:

1. Зробіть опис спільного майна. Пригадайте, що Ви придбали під час шлюбу, а що було подаровано чи отримано у спадок.
2. Зберіть усі документи на спільне майно: свідоцтво про право власності на квартиру, чеки та інші фінансові документи, що можуть підтвердити, що річ була придбана під час шлюбу.
3. Отримайте довідку щодо Ваших доходів та доходів Вашого чоловіка (дружини). Якщо довідку Вашого чоловіка (дружини) не дають, у своїй позовній заяві необхідно попросити дістати такі документи судовим запитом.
4. Отримайте довідку від ЖЕКУ про місце проживання дитини.
5. Підготуйте позовну заяву до суду. Зверніться до юриста, спеціалізацією якого є розлучення та поділ майна.

УВАГА!

Поділ спільного майна подружжя може бути проведений як під час перебування в шлюбі, так і після розірвання шлюбу.

Діти не мають права власності на майно батьків при їх житті.

Суд має право відкладати розгляд Вашої заяви протягом 6 місяців (але не довше), даючи Вам час для примирення.

ЯКЩО ВИ ВИРІШИЛИ РОЗЛУЧИТИСЯ.

Шлюб припиняється внаслідок його розірвання за спільною заявою подружжя відповідно до статті 106 або одного з них відповідно до статті 107 Сімейного кодексу України (стаття 105 Сімейного кодексу України).

Шлюб розривається органом реєстрації актів цивільного в разі якщо подружжя не має спільних дітей. Шлюб розривається незалежно від наявності між подружжям майнового спору (стаття 106 та 107 Сімейного кодексу України). Якщо один із подружжя через поважну причину не може особисто подати заяву про розірвання шлюбу до державного органу реєстрації актів цивільного стану, таку заяву, нотаріально засвідчену або прирівняну до неї, від його імені має подати другий з подружжя. Також шлюб розривається державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою одного із подружжя, якщо другий із подружжя визнаний судом:

1. безвісно відсутнім;
2. недієздатним;
3. засудженим за вчинення злочину до позбавлення волі на строк не менш як три роки.

Розірвання шлюбу через суд

Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу, якщо судом буде встановлено, що заява про розірвання шлюбу відповідає дійсній волі дружини та чоловіка і що після розірвання шлюбу не будуть порушені їхні особисті та майнові права, а також права їхніх дітей. Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання заяви. До закінчення цього строку дружина і чоловік мають право відкликати заяву про розірвання шлюбу. Розірвання шлюбу, здійснене за рішенням суду, має бути зареєстроване в державному органі реєстрації актів цивільного стану, за заявою колишньої дружини або чоловіка (стаття 115 Сімейного кодексу України).

Терміни розірвання шлюбу

Державний орган реєстрації актів цивільного стану виносить постанову про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання такої заяви, якщо вона не була відкликана. У разі розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану шлюб припиняється у день реєстрації розірвання шлюбу. Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання заяви. В разі розірвання шлюбу судом, шлюб припиняється у день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу (стаття 114 Сімейного кодексу України). Реєстрація розірвання шлюбу може провадитись незалежно від строку, що минув після постановлення судом рішення про розірвання шлюбу, яке набрало чинності, або винесення постанови про розірвання шлюбу (пункт 3 глави 4 розділу III Правил реєстрації актів цивільного стану в Україні).

Місце реєстрації розірвання шлюбу

Реєстрація розірвання шлюбу провадиться за місцем проживання подружжя або одного з них. Відділ реєстрації актів цивільного стану не вправі відмовити в реєстрації розірвання шлюбу, якщо один з подружжя звернувся із заявою про реєстрацію розірвання шлюбу до відділу реєстрації актів цивільного стану не за своїм місцем проживання, а за місцем проживання другого з подружжя. У цьому разі місце проживання другого з подружжя підтверджується його паспортом або паспортним документом з відміткою про його проживання чи відповідною довідкою, виданою компетентними органами.

Якщо один з подружжя визнаний у встановленому законом порядку безвісно відсутнім, недієздатним, засуджений за вчинення злочину до позбавлення волі на строк не менше трьох років, то реєстрація розірвання шлюбу провадиться за місцем проживання другого з подружжя за його заявою про розірвання шлюбу.

Документи, що подаються для реєстрації розірвання шлюбу

Реєстрація розірвання шлюбу на підставі рішення суду провадиться за письмовою заявою подружжя або одного з них по пред'явленні копії рішення суду (витягу з рішення суду) про розірвання шлюбу, що набрало чинності, а також паспорта або паспортного документа, квитанції про сплату встановленої судом суми державного мита. Якщо один з подружжя через поважну причину не може з'явитися до державного відділу реєстрації актів цивільного стану для реєстрації розірвання шлюбу в установленний для них день, то строк реєстрації на письмове прохання подружжя може бути перенесений на інший день, Про це робиться відмітка на заяві та в журналі обліку заяв про розірвання шлюбу.

До заяви про розірвання шлюбу має бути додане свідоцтво про шлюб.

У паспортах або паспортних документах розлученого подружжя проставляється штамп про реєстрацію розірвання шлюбу, де зазначаються місце і час цієї реєстрації, прізвище, власне ім'я, по батькові особи, з якою розірвано шлюб, прізвище після реєстрації.

Зразки заяв, що подаються до органів РАЦС для розірвання та реєстрації розірвання шлюбу

Зразок заяви про розірвання шлюбу, якщо подружжя не має спільних дітей

До _____
(назва органу реєстрації актів

цивільного стану)

від _____
(прізвища, імена, по батькові)

Реєстрація розірвання шлюбу призначена на " ____ " _____ 20__ р.

_____ (підпис посадової особи, що прийняла заяву)

Постанову про розірвання шлюбу
винесено " ____ " _____ 20__ р.

Розірвання шлюбу зареєстровано
_____, актовий запис N ____.

(число, місяць, рік)

Місце для квитанції

про сплату державного мита

ЗАЯВА

про розірвання шлюбу

Ми, що нижче підписалися, за взаємною згодою просимо розірвати шлюб у встановленому законодавством порядку.

Спільних дітей не маємо.

Про себе повідомляємо:

	ВІН	ВОНА
1. Прізвище, власне ім'я, по батькові		
2. Дата народження, місце народження		
3. Громадянство		

Національна кампанія "СТОП НАСИЛЬСТВУ!"

Ви вирішили розлучитись?

	ВІН	ВОНА
4. Відношення до військової служби: а) де перебуває на обліку б) назва міста та номер поштової скриньки військової частини, де служить		
місце реєстраційного штампа (відмітки)		
5. Перебували в шлюбі (першому, другому)		
6. Де зареєстровано шлюб, що розривається. Номер та дата актового запису про шлюб		
7. Яке прізвище бажає мати після розірвання шлюбу (узятє при реєстрації шлюбу чи дошлюбне)		
8. Місце проживання (повна адреса з зазначенням індексу)		
9. Назва документа, що посвідчує особу: паспорт або паспортний документ (його серія, номер, яким органом та коли виданий)		

З умовами розірвання шлюбу ознайомлені, про відповідальність за надання недостовірних відомостей відділу реєстрації актів цивільного стану попереджені.

Підписи осіб, що розривають шлюб:

Він _____
(шлюбне прізвище)

Вона _____
(шлюбне прізвище)

"__" _____ 20__ р.

Державне мито в сумі _____
сплачено в _____
(назва установи банку)

Квитанція N __ від "__" _____ 20__ р.

Зразок заяви про реєстрацію розірвання шлюбу на підставі рішення суду

До _____
 (назва відділу реєстрації актів

 цивільного стану)
 від _____
 (прізвища, імена, по батькові)
 Розірвання шлюбу зареєстровано
 _____, актовий запис N ____
 (число, місяць, рік)
 Місце для квитанції
 про сплату державного мита

ЗАЯВА

про реєстрацію розірвання шлюбу на підставі рішення суду

Просимо(шу) зареєструвати розірвання шлюбу на підставі рішення суду

_____ (назва суду та дата постановлення рішення)
 Про себе повідомляємо(ю):

	ВІН	ВОНА
1. Прізвище, власне ім'я, по батькові		
2. Дата народження, місце народження		
3. Громадянство		
4. Відношення до військової служби: а) де перебуває на обліку б) назва міста та номер поштової скриньки військової частини, де служить		
5. Перебували в шлюбі (першому, другому)		

Національна кампанія "СТОП НАСИЛЬСТВУ!"

Ви вирішили розлучитись?

	ВІН	ВОНА
6. Де зареєстровано шлюб, що розривається. Номер та дата актового запису про шлюб		
7. Кількість спільних дітей віком до 18 років		
8. Яке прізвище бажає мати після розірвання шлюбу (узятє при реєстрації шлюбу чи дошлюбне)		
9. Місце проживання (повна адреса з зазначенням індексу)		
10. Назва документа, що посвідчує особу: паспорт або паспортний документ (його серія, номер, яким органом та коли виданий)		

З умовами розірвання шлюбу ознайомлені, про відповідальність за надання недостовірних відомостей відділу реєстрації актів цивільного стану попереджені.

місце реєстраційного
штампа (відмітки)

Підписи осіб, що розривають шлюб:

Він _____
(шлюбне прізвище)

Вона _____
(шлюбне прізвище)

" ____ " _____ 20__ р.

Державне мито в сумі _____
сплачено в _____
(назва установи банку)

Квитанція N ____ від " ____ " _____ 20__ р.

Зразок заяви для розірвання шлюбу, якщо один з подружжя визнаний судом безвісно відсутнім, недієздатним або засудженим за вчинення злочину до позбавлення волі на строк не менше трьох років

До _____
 (назва органу реєстрації актів

 цивільного стану)
 від _____
 (прізвища, імена, по батькові)

ЗАЯВА

про розірвання шлюбу

Прошу розірвати шлюб з:

 (прізвище, ім'я, по батькові)

згідно зі статтею 107 Сімейного кодексу України.

Про себе та чоловіка (дружину) повідомляю:

	ВІН	ВОНА
1. Прізвище		
2. Власне ім'я		
3. По батькові		
4. Дата народження, місце народження		
5. Громадянство		
6. Який за рахунком шлюб (перший, повторний)		
7. Місце реєстрації шлюбу, що розривається, номер та дата запису акта		

Національна кампанія "СТОП НАСИЛЬСТВУ!"

Ви вирішили розлучитись?

	ВІН	ВОНА
8. Кількість спільних дітей віком до 18 років		
9. Відношення до військової служби: а) де перебуває на обліку б) назва міста та номер поштової скриньки військової частини, де служить		
місце реєстраційного штампа (відмітки)		
10. Яке прізвище бажає мати після розірвання шлюбу (дошлюбне або взятє після реєстрації шлюбу)		
11. Місце проживання (повна адреса з зазначенням індексу)		
12. Назва документа, що посвідчує особу: паспорт або паспортний документ (його серія, номер, яким органом та коли виданий)		

Поштова адреса: _____
 (прізвище, ім'я, по батькові засудженого подружжя, опікуна недієдатного

 подружжя, його точна адреса)

До заяви додаю: 1. _____
 (копія вироку, рішення суду, дата та місце його постановлення)

 2. _____

"__" _____ 20__ р. Підпис заявника _____

Майно подружжя. Режим та порядок поділу майна.

Спільне майно подружжя може бути розподілено між ними не тільки після розірвання шлюбу, але й під час того, як шлюб триває. Майно, належне обом із подружжя, визначається як спільна сумісна власність, тобто спільна власність двох осіб – подружжя - без визначення часток кожного з них. Дружина та чоловік мають рівні права на володіння, користування і розпоряджання майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено домовленістю між ними (наприклад, шлюбним договором, хоча дружина та чоловік вправі укласти між собою усі договори, які не забороне-ні законом, як щодо їх приватного майна, так і щодо спільного).

Який правовий режим спільної сумісної власності подружжя?

Відповідно до ст. 60 Сімейного кодексу (далі: СК) України, майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної причи-ни (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу). Вважається, що кожна річ, набута за час шлюбу, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спіль-ної сумісної власності подружжя. Таким може бути будь-яке майно, за винят-ком виключеного з цивільного обороту, в тому числі заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, одержані одним із подружжя, акції, якщо вони були придбані за їх спільні кошти. Крім того, якщо одним із подружжя укладено договір в інтересах сім'ї, то гроші, інше майно, в тому числі гонорар, виграш, які були одержані за цим договором, також є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, рівно як і речі для професійних занять (музичні інстру-менти, оргтехніка, лікарське обладнання тощо), придбані за час шлюбу для одного з подружжя.

В разі, якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю, але не перебу-вають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі і між ними склали-ся усталені відносини, що притаманні подружжю, то в силу ст. 74 СК України майно, набуте ними за час спільного проживання, належить їм на праві спіль-ної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними. На це майно також поширюються правила щодо спільної сумісної влас-ності подружжя, встановлені для осіб, що перебувають в зареєстрованому шлюбі.

Стаття 62 СК України передбачає, за яких обставин майно, що належало лише дружині або чоловікові, може перейти у їх спільну власність. Так, якщо майно дружини, чоловіка за час шлюбу істотно збільшилося у своїй вартості внаслідок спільних трудових чи грошових затрат або затрат другого з подруж-жя, воно у разі спору може бути визнане за рішенням суду об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Так само якщо один із подружжя

своєю працею і (або) коштами брав участь в утриманні майна, належного другому з подружжя, в управлінні цим майном чи догляді за ним, то дохід (приплид, дивіденди), одержаний від цього майна, у разі спору за рішенням суду теж може бути визнаний об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

У ст. 65 СК України визначено, що дружина, чоловік розпоряджаються майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за взаємною згодою. При укладенні договорів одним із подружжя вважається, що він діє за згодою другого з подружжя. Тому якщо певний договір укладений одним з подружжя без згоди іншого, в такому разі той, чиєї згоди не надано, має право на звернення до суду з позовом про визнання договору недійсним. Для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також договорів стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово, а згода на укладення договору, який потребує нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, має бути також нотаріально засвідчена.

Частиною 4 ст. 65 СК України визначено, що договір, укладений одним із подружжя в інтересах сім'ї, створює обов'язки для другого з подружжя, якщо майно, одержане за договором, використане в інтересах сім'ї. Це означає, що до спільної власності може належати не лише майно в якості речей, предметів рухомих і нерухомих, а також і борги одного з подружжя перед іншими особами, коли вони виникли при укладенні договорів в інтересах сім'ї.

Статтею 66 СК України подружжю надано право домовитися між собою про порядок користування майном, що йому належить на праві спільної сумісної власності, при чому нотаріально посвідчений договір про порядок користування нерухомістю (житловим будинком, квартирою, іншою будівлею чи спорудою, земельною ділянкою), зобов'язує сумісної власності подружжя лише після її визначення та виділу в натурі або визначення до визначеного таким договором порядку й правонаступника дружини та чоловіка, тобто того, хто після дружини/чоловіка стає власником належного їй/йому майна.

Згідно ст. 67 СК України, дружина, чоловік мають право укласти з іншою особою договір купівлі-продажу, міни, дарування, довічного утримання (догляду), застави щодо своєї частки у праві спільної порядку користування майном (що може бути здійснено добровільно шляхом укладення договору між ними або ж за судовим рішенням). Однак дружина, чоловік мають право скласти заповіт на свою частку у праві спільної сумісної власності подружжя до її визначення та виділу в натурі.

Розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуте за час шлюбу, і розпоряджання таким майном після розірвання шлюбу повинно здійснюватись колишнім подружжям виключно за взаємною згодою та відповідно до Цивільного кодексу (далі: ЦК) України.

Нарешті, дружина і чоловік, як це передбачено ст. 69 СК України, мають право на поділ майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності (як

уже згадувалось, незалежно від розірвання шлюбу), в тому числі за взаємною згодою, уклавши відповідний договір; договір про поділ житлового будинку, квартири, іншого нерухомого майна, а також про виділ нерухомого майна дружині, чоловікові зі складу усього майна подружжя має бути нотаріально посвідчений. Якщо при поділі майна виникає спір, то такий спір можна вирішити в судовому порядку.

Суд при вирішенні спору про поділ майна керуватиметься в першу чергу ст. 70 СК України, згідно якої у разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними або шлюбним договором. Однак від засади рівності часток подружжя все ж можна відступити – за обставин, що мають істотне значення: якщо один із подружжя не дбав про матеріальне забезпечення сім'ї, приховав, знищив чи пошкодив спільне майно, витрачав його на шкоду інтересам сім'ї тощо. Також за рішенням суду частка майна дружини, чоловіка може бути збільшена, якщо з нею, ним проживають діти, непрацездатні повнолітні син, дочка, за умови, що розмір аліментів, які вони одержують, недостатній для забезпечення їхнього фізичного, духовного розвитку та лікування.

Неподільні речі судом присуджуються одному з подружжя, якщо інше не визначено домовленістю між ними; речі для професійних занять присуджуються тому з подружжя, хто використовував їх у своїй професійній діяльності, а вартість цих речей враховується при присудженні іншого майна другому з подружжя. Присудження одному з подружжя грошової компенсації замість його частки у праві спільної сумісної власності на майно, зокрема на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку, допускається лише за його згодою, крім випадків, передбачених Цивільним кодексом України. При цьому присудження одному з подружжя грошової компенсації можливе за умови попереднього внесення другим із подружжя відповідної грошової суми на депозитний рахунок суду. У разі коли жоден із подружжя не вчинив таких дій, а неподільні речі не можуть бути реально поділені між ними відповідно до їх часток, суд визнає ідеальні частки подружжя в цьому майні без його реального поділу і залишає майно у їх спільній частковій власності.

Відповідно до ст. 72 СК України, позовна давність не застосовується до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, якщо шлюб між ними не розірвано; до вимоги про поділ майна, заявленої після розірвання шлюбу, застосовується позовна давність у три роки і обчислюється вона від дня, коли один із співвласників дізнався або міг дізнатися про порушення свого права власності.

Як визначено у Постанові Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 року N 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів», вартість майна, що підлягає поділу, визначається за погодженням між подружжям, а при недосягненні згоди - виходячи з дійсної його вартості на час розгляду справи.

Надалі, якщо шлюбним договором змінено передбачений законом режим спільної сумісної власності, то при розгляді спору про поділ майна подружжя суд виходитиме насамперед з умов такого договору, маючи при цьому на увазі, що положення шлюбного договору, які ставлять одного з подружжя у надзвичайно невідгідне матеріальне становище, порушують його права та інтереси, на вимогу такої сторони за рішенням суду можуть бути визнані недійсними з підстав, установлених ЦК України.

До складу майна, що підлягає поділу, включається загальне майно подружжя, наявне у нього на час розгляду справи, та те, що знаходиться в інших осіб; враховуються також борги подружжя та правовідносини за зобов'язаннями, що виникли в інтересах сім'ї.

При цьому не підлягає поділу, оскільки не належить до спільної сумісної власності, майно одного з подружжя, набуте ним до шлюбу; набуте за час шлюбу на підставі договору дарування або в порядку спадкування; набуте за час шлюбу, але за кошти, які належали одному з подружжя особисто; речі індивідуального користування, в тому числі коштовності, навіть якщо вони були придбані за рахунок спільних коштів подружжя; кошти, одержані як відшкодування за втрату (пошкодження) речі, що належала особі, а також як відшкодування завданої їй моральної шкоди; страхові суми, одержані за обов'язковим або добровільним особистим страхуванням, якщо страхові внески сплачувалися за рахунок коштів, що були особистою власністю кожного з них. Що стосується премії, нагороди, одержаних за особисті заслуги, суд може визнати за другим з подружжя право на їх частку, якщо буде встановлено, що він своїми діями сприяв її одержанню.

Може мати місце ситуація, коли одним із подружжя зроблено вклад до статутного фонду господарського товариства, а інший з подружжя претендує на частку від нього. Сам такий вклад не є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, однак якщо його зроблено за рахунок спільного майна подружжя, в інтересах сім'ї, той із подружжя, хто не є учасником товариства, має право на поділ одержаних доходів. Натомість майно приватного підприємства чи фізичної особи - підприємця взагалі не є об'єктом спільної сумісної власності подружжя, внаслідок чого інший із подружжя має право тільки на частку одержаних доходів від цієї діяльності.

У випадку, коли при розгляді вимоги про поділ спільного сумісного майна подружжя буде встановлено, що один із них здійснив його відчуження чи використав його на свій розсуд проти волі іншого з подружжя і не в інтересах сім'ї чи не на її потреби або приховав його, таке майно або його вартість враховується при поділі.

Також якщо за час окремого проживання подружжя після фактичного припинення шлюбних відносин спільне майно його членами не придбавалося, суд відповідно до ч. 6 ст. 57 СК може визнати особистою приватною власністю дружини, чоловіка майно, набуте кожним з них за цей період та за вказаних обставин, і провести поділ тільки того майна, що було їхньою спільною власністю до настання таких обставин.

Витяг із Сімейного кодексу України

Глава 7
ПРАВО ОСОБИСТОЇ ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ ДРУЖИНИ ТА
ЧОЛОВІКА

Стаття 57. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка

1. Особистою приватною власністю дружини, чоловіка є:

1) майно, набуте нею, ним до шлюбу;

2) майно, набуте нею, ним за час шлюбу, але на підставі договору дарування або в порядку спадкування;

3) майно, набуте нею, ним за час шлюбу, але за кошти, які належали їй, йому особисто.

2. Особистою приватною власністю дружини та чоловіка є речі індивідуального користування, в тому числі коштовності, навіть тоді, коли вони були придбані за рахунок спільних коштів подружжя.

3. Особистою приватною власністю дружини, чоловіка є премії, нагороди, які вона, він одержали за особисті заслуги.

Суд може визнати за другим з подружжя право на частку цієї премії, нагороди, якщо буде встановлено, що він своїми діями (ведення домашнього господарства, виховання дітей тощо) сприяв її одержанню.

4. Особистою приватною власністю дружини, чоловіка є кошти, одержані як відшкодування за втрату (пошкодження) речі, яка їй, йому належала, а також як відшкодування завданої їй, йому моральної шкоди.

5. Особистою приватною власністю дружини, чоловіка є страхові суми, одержані нею, ним за обов'язковим особистим страхуванням, а також за добровільним особистим страхуванням, якщо страхові внески сплачувалися за рахунок коштів, що були особистою приватною власністю кожного з них.

6. Суд може визнати особистою приватною власністю дружини, чоловіка майно, набуте нею, ним за час їхнього окремого проживання у зв'язку з фактичним припиненням шлюбних відносин.

7. Якщо у придбання майна вкладені крім спільних коштів і кошти, що належали одному з подружжя, то частка у цьому майні, відповідно до розміру внеску, є його особистою приватною власністю.

Стаття 58. Право на плоди та доходи від речей, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка

1. Якщо річ, що належить одному з подружжя, плодоносить, дає приплід або дохід (дивіденди), він є власником цих плодів, приплоду або

доходу (дивідендів).

Стаття 59. Здійснення дружиною, чоловіком права особистої риватної власності

1. Той із подружжя, хто є власником майна, визначає режим володіння та користування ним з урахуванням інтересів сім'ї, насамперед дітей.

2. При розпорядженні своїм майном дружина, чоловік зобов'язані враховувати інтереси дитини, інших членів сім'ї, які відповідно до закону мають право користування ним.

Глава 8

ПРАВО СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

Стаття 60. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя

1. Майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав з поважної ричини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу).

2. Вважається, що кожна річ, набута за час шлюбу, крім речей індивідуального користування, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Стаття 61. Об'єкти права спільної сумісної власності

1. Об'єктом права спільної сумісної власності подружжя може бути будь-яке майно, за винятком виключеного з цивільного обороту.

2. Об'єктом права спільної сумісної власності є заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, одержані одним із подружжя.

3. Якщо одним із подружжя укладено договір в інтересах сім'ї, то гроші, інше майно, в тому числі гонорар, виграш, які були одержані за цим договором, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

4. Речі для професійних занять (музичні інструменти, оргтехніка, лікарське обладнання тощо), придбані за час шлюбу для одного з подружжя, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Стаття 62. Виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало дружині, чоловікові

1. Якщо майно дружини, чоловіка за час шлюбу істотно збільшилося у своїй вартості внаслідок спільних трудових чи грошових затрат або затрат другого з подружжя, воно у разі спору може бути визнане за рішенням суду об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

2. Якщо один із подружжя своєю працею і (або) коштами брав участь в утриманні майна, належного другому з подружжя, в управлінні цим майном чи догляді за ним, то дохід (приплід, дивіденди), одержаний

від цього майна, у разі спору за рішенням суду може бути визнаний об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Стаття 63. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності

1. Дружина та чоловік мають рівні права на володіння, користування і розпоряджання майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено домовленістю між ними.

Стаття 64. Право подружжя на укладення договорів між собою

1. Дружина та чоловік мають право на укладення між собою усіх договорів, які не заборонені законом, як щодо майна, що є їхньою особистою приватною власністю, так і щодо майна, яке є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

2. Договір про відчуження одним із подружжя на користь другого з подружжя своєї частки у праві спільної сумісної власності подружжя може бути укладений без виділу цієї частки.

Стаття 65. Право подружжя на розпоряджання майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. Дружина, чоловік розпоряджаються майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за взаємною згодою.

2. При укладенні договорів одним із подружжя вважається, що він діє за згодою другого з подружжя. Дружина, чоловік має право на звернення до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що укладений другим із подружжя без її, його згоди, якщо цей договір виходить за межі дрібного побутового.

3. Для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також договорів стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово.

Згода на укладення договору, який потребує нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, має бути нотаріально засвідчена.

4. Договір, укладений одним із подружжя в інтересах сім'ї, створює обов'язки для другого з подружжя, якщо майно, одержане за договором, використане в інтересах сім'ї.

Стаття 66. Право подружжя на визначення порядку користування майном

1. Подружжя має право домовитися між собою про порядок користування майном, що йому належить на праві спільної сумісної власності.

2. Договір про порядок користування житловим будинком, квартирою, іншою будівлею чи спорудою, земельною ділянкою, якщо він нота-

ріально посвідчений, зобов'язує правонаступника дружини та чоловіка.

Стаття 67. Право на розпорядження часткою у майні, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. Дружина, чоловік мають право укласти з іншою особою договір купівлі-продажу, міни, дарування, довічного утримання (догляду), застави щодо своєї частки у праві спільної сумісної власності подружжя лише після її визначення та виділу в натурі або визначення порядку користування майном.

2. Дружина, чоловік мають право скласти заповіт на свою частку у праві спільної сумісної власності подружжя до її визначення та виділу в натурі.

Стаття 68. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу

1. Розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуте за час шлюбу.

2. Розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності, після розірвання шлюбу здійснюється співвласниками виключно за взаємною згодою, відповідно до Цивільного кодексу України.

Стаття 69. Право подружжя на поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. Дружина і чоловік мають право на поділ майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності, незалежно від розірвання шлюбу

2. Дружина і чоловік мають право розділити майно за взаємною згодою.

Договір про поділ житлового будинку, квартири, іншого нерухомого майна, а також про виділ нерухомого майна дружині, чоловікові зі складу усього майна подружжя має бути нотаріально посвідчений.

Стаття 70. Розмір часток майна дружини та чоловіка при поділі майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. У разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними або шлюбним договором.

2. При вирішенні спору про поділ майна суд може відступити від засади рівності часток подружжя за обставин, що мають істотне значення, зокрема якщо один із них не дбав про матеріальне забезпечення сім'ї, приховав, знищив чи пошкодив спільне майно, витрачав його на шкоду інтересам сім'ї.

3. За рішенням суду частка майна дружини, чоловіка може бути збіль-

шена, якщо з нею, ним проживають діти, а також непрацездатні повнолітні син, дочка, за умови, що розмір аліментів, які вони одержують, недостатній для забезпечення їхнього фізичного, духовного розвитку та лікування.

Стаття 71. Способи та порядок поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. Майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, ділиться між ними в натурі.

Якщо дружина та чоловік не домовилися про порядок поділу майна, спір може бути вирішений судом. При цьому суд бере до уваги інтереси дружини, чоловіка, дітей та інші обставини, що мають істотне значення.

2. Неподільні речі присуджуються одному з подружжя, якщо інше не визначено домовленістю між ними.

3. Речі для професійних занять присуджуються тому з подружжя, хто використовував їх у своїй професійній діяльності. Вартість цих речей враховується при присудженні іншого майна другому з подружжя.

4. Присудження одному з подружжя грошової компенсації замість його частки у праві спільної сумісної власності на майно, зокрема на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку, допускається лише за його згодою, крім випадків, передбачених Цивільним кодексом України.

5. Присудження одному з подружжя грошової компенсації можливе за умови попереднього внесення другим із подружжя відповідної грошової суми на депозитний рахунок суду.

Стаття 72. Застосування позовної давності до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. Позовна давність не застосовується до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, якщо шлюб між ними не розірвано.

2. До вимоги про поділ майна, заявленої після розірвання шлюбу, застосовується позовна давність у три роки.

Позовна давність обчислюється від дня, коли один із співвласників дізнався або міг дізнатися про порушення свого права власності.

Стаття 73. Накладення стягнення на майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя

1. За зобов'язаннями одного з подружжя стягнення може бути накладено лише на його особисте майно і на частку у праві спільної сумісної власності подружжя, яка виділена йому в натурі.

2. Стягнення може бути накладено на майно, яке є спільною суміс-

ною власністю подружжя, якщо судом встановлено, що договір був укладений одним із подружжя в інтересах сім'ї і те, що було одержане за договором, використано на її потреби.

3. При відшкодуванні шкоди, завданої злочином одного з подружжя, стягнення може бути накладено на майно, набуте за час шлюбу, якщо рішенням суду встановлено, що це майно було придбане на кошти, здобуті злочинним шляхом.

Стаття 74. Право на майно жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі

1. Якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, майно, набуте ними за час спільного проживання, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними.

2. На майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, поширюються положення глави 8 Кодексу.

Національна "гаряча лінія" з питань запобігання насильству та захисту прав дітей

0 800 500 335

або

386

з мобільного для операторів: МТС, Київстар, Life
(всі дзвінки в межах України безкоштовні)

Стоп насильству в сім'ї